

The background of the entire page is a lush, green floral and leaf pattern. The pattern consists of various stylized leaves, ferns, and swirling vines in different shades of green, from light lime to deep forest green. At the bottom of the page, there are two ladybugs: a large one on the left and a smaller one on the right, both with red bodies and black spots.

Mina barndomssomrar på Läsöholmen

*Av Inger Redeby-Sutton, Paignton,
Storbritannien,
Utgåva 2, april 2013.*

Det kom ett e-brev

Utdrag ur brevet daterat 2012-05-16 och adresserat till kassören i Tvärnö Hembygdsförening, Östhammar.

"Vill bara meddela att jag betalt medlemsavgiften per internet. Kan du underrätta mig om den av någon händelse inte når sin destination. Kanske du undrar varför i hela fridens namn någon med postadress i England, och ingen Tvärnö-adress, vill vara medlem i Tvärnö Hembygdsförening.

Så här ligger det till: Jag tillbringade 20 härliga barn- och ungdomssomrar mellan 1947 och 1967 på Länsöholmen och känner därför ganska väl till trakten och skärgården däromkring. Minns bl.a. bröderna Lindstedt på Värblingsö ...

... Så småningom hamnade jag på grund av giftermål i England. I början av det här århundradet har jag dock återknutit kontakten med barndomstrakterna, då vi har hyrt hos Eva och Anders på Mellangården ett antal gånger. Nu är det ett par år sedan sist. Drömmen om en egen stuga i trakten har väl kanske ebbat ut, eftersom vi inte är så unga längre (66 år), och dessutom har vi redan ett fritidsboende i Åre, men mitt hjärta finns kvar i skärgården runt Värblingsö och Tvärnö, så därför vill jag gärna fortsätta att stödja föreningen ..."

Efter diverse korrespondens med avsändaren Inger Redeby Sutton lyckades hembygdsföreningen få henne att skriva ned sina minnen och att ge oss tillstånd att publicera hennes berättelse i text och bild.

Mina barndomssomrar på Länsöholmen

Sommaren 1947, drygt ett år gammal, kom jag för första gången till Länsöholmen, den lilla ön rakt västerut från Värblingsö, med Hargshamn i söder. Icke att förväxla med Länsö.

Föga anade jag väl då, att det skulle bli mitt sommarparadis tjugo år framöver. Detta första möte med Länsöholmen minns jag naturligtvis inte, utan får förlita mig till mina föräldrars utsago.

Hur kom det sig att vi hamnade där, denna försommardag i 1900-talets mitt? Enligt mamma förkunnade pappa helt sonika, att ”barn ska vara på landet på sommaren” och därvid blev det. Han fick se en annons i Dagens Nyheter någon gång på vårkanten det året, tyckte det lät trevligt och så var det bestämt.

Vi lämnade lägenheten i Bromma, tog tåget på den smalspåriga järnvägen från Östra Station, bytte i Rimbo och steg slutligen av vid den nu sedan länge rivna stationen nere vid hamnen i Hargshamn, mina föräldrar Sven och Greta, min bror Jan, två och ett halvt år gammal, och jag.

För transporten ut till Länsöholmen hade en Hargshamnsbo vid namn Eskil Malmgren vidtalats. Han hade en stor brunmålad fiskebåt, med ett mycket speciellt motorljud: den lät som när någon sågade ved. Detta minns jag, eftersom han skötte transporten av vårt flyttlass flera somrar framöver, för att så småningom ersättas av Helge Lindstedt från Värblingsö, även han med en båt, vars ljud var lätt igenkännligt med sin tändkulemotor.

Länsöholmen var ett före detta skärgårdshemman från 1800-talet, köpt som sommarställe i mitten av 1940-talet av Ester och Martin Bladin från Uppsala. Martin var ursprungligen från Gimo och Ester hade vuxit upp i Hargshamn. Deras son, Christer, var ett halvår yngre än jag. Hemmanet bestod av halva ön (den andra halvan tillhörde Baron Beck-Friis) med, förutom den tidstypiska mangårdsbyggnaden, stall, lagård samt två uthyrningsstugor: Lillstugan och Sjöstugan. Senare tillkom Bokstugan, uppkallad efter de två bokträd som växte intill den, och ännu senare Bergsstugan, ute på udden. Där fanns naturligtvis också båthus och sjöbodar, samt en gammal fallfärdig smedja, i skogen bakom Sjöstugan. Vi hyrde en lägenhet i det stora huset och Bladins bodde själva i den andra halvan. Från och med 1948 var familjen Ajnefelt från Solna, med sina flickor, också permanenta sommargäster, först i Sjöstugan och sedan i Lillstugan, som var lite rymligare.

*Skärgårdshemmanet på Länsöholmen under 1950-talet.
I förgrunden en brygga med vinschanordning för fisksump.*

Denna första sommar, liksom den långa rad av somrar som följde, stannade vi från mitten av juni till mitten av augusti. Eftersom pappa Sven var en hängiven och duktig fotograf, finns minnena bevarade både på diabolbilder, svartvita foton och den tidens stumma, flimrande 35-millimetersfilmer.

Så kom det sig att orden ”sommar” och ”på landet” för mig är för evigt förknippade med Länsöholmen.

Hur var det då, där på Länsöholmen, i mitten av det förra århundradet? Det var en idyll, som liknar den i Astrids Lindgrens böcker om Bullerbyn och kanske ännu mer, på grund av miljön, TV-serien Saltkråkan.

Varje sommar var det med samma spänning jag såg fram mot dagen då vi klämde in oss i bilen (det var bara de två första somrarna vi åkte tåg) med allt vårt pick och pack och körde den drygt två timmar långa vägen till Hargshamn, för vidare befordran till Länsöholmen. Bakom oss lämnade vi alla moderna bekvämligheter som badrum och kök med elektricitet, rinnande vatten och avlopp. Vatten hämtades i pumpen 50 meter från huset, maten lagades på två primuskök, eller enstaka gånger på vedspisen, och när sommarskymningen föll tände vi fotogenlamporna. Bekvämlighetsinrättningen befann sig i ena ändan av stallet, av min bror i späda år döpt till "gamla lagårns badrum". Tvätta sig fick man göra i en balja i köket, eller om man hade en pappa som vi, så kommenderades man ner till sjön, där det var lögn att få Palmolive-tvålen att löddra sig. Tandborstning ägde rum vid husknuten, där vi spottade Colgate i ringblommorna.

En eller ett par gånger i veckan for vi in till Hargshamn för att proviantera. När det inte var semestertid för fäderna, var det bara kvinnor och barn på ön och vi trängde ihop oss i Bladins båt, som var störst. Sen var det att bära tunga kassar och aluminiumbehållare med mjölk, från affären ner till Skaten, där båten låg förtöjd. På ön förvarades sedan maten i kallkällare. Före och efter varje måltid gick någon i familjen, försedd med korg, nedför backen till källaren för att hämta, respektive ställa tillbaka, matvaror. Jag har i vuxen ålder förstått att min mamma kanske inte alltid var lika hågad som vi barn inför tanken på två månader av dessa primitiva arrangemang.

Mamma Greta i tvättagen 1953.

Jag minns särskilt den gången i mitten av 1950-talet, då vi hemma i Stockholm hade flyttat in i en ny villa vid Mälarens strand. Då tyckte föräldrarna lite försik-

tigt, att vi kanske inte behövde tillbringa lika mycket tid på Länsoholmen, men se, det ville vi barn inte höra talas om. Vadå, på sommaren skulle man ju vara på *landet*! Och dit räknades verkligen inte Bromma!

Så fortsatte de oförglömliga somrarna på ön ytterligare ett antal år. I detta paradiset var vi fem och ibland sex barn i ungefär samma ålder. Bobo från Uppsala dök upp i Bokstugan då och då. Och vad gjorde vi då? Ja, vad gör barn, som har ett helt sommarlov och en hel ö till sitt förfogande samt snälla och påhittiga föräldrar, som försåg oss med nödvändig rekvisita. Farbror Martin (Bladin) forslade på ett tidigt stadium ut ett stort antal lådor och några gamla tomma bensinfat till ön. Dessa målades i glada färger och år efter år fick de vara byggmaterial till tåg, hus, cowboyrancher, klätterställningar, cirkusarenor m.m.

Under årens lopp var vi cowboys, indianer, Stålmannen, Fantomen, Tarzan och andra väsentliga seriefigurer. Vi var artister och akrobater och hade en gång en "varieté-uppvisning" med diverse nummer på programmet. På den utsatta dagen var det ösregn, den enda gång det regnade den varma och soliga sommaren -55. Föräldrar och gästande släktingar var troget applåderande publik i sina regnkläder.

Jan Redeby, Christer Bladin och jag leker cowboys 1953.

Christer och Jan igen, men nu som indianer.

Badminton, fotboll, ”idrottsturneringar”, krocket, brännboll och andra vanliga spel och lekar ägnade vi oss naturligtvis också åt. På kvällarna lekte vi oftast kurragömma, eller satt på trappan och berättade historier, medan vi kliade våra myggbett. Spökhistorier kunde med fördel berättas på höloftet i lagården, där man för övrigt fortfarande kunde känna lukten av de kreatur som haft sin hemvist i byggnaden ett dussin år tidigare.

Vi flickor försvann ibland inomhus till våra pappersdockor och kortspel. Det regnade ju faktiskt av och till. Vid oväder samlades vi också ofta, hela barnskaran, för att leka i den rymliga hallen i stora huset. Många var de tillfällen, när vi genom hallens väl tilltagna fönster, med utsikt ner mot sjön, beskådade de praktfulla åskväder som skärgårdssomrar bjuder på.

Och så utforskades ön. Där fanns skog, åkrar, ängar, berg och klippor; olika naturmiljöer, som lämpade sig för olika fantasier och lekar. Våra strövtåg var många och långa, men ön var inte större än att vi hörde koskällan, som hemkallande föräldrar klämtade i. Hade det varit idag hade vi naturligtvis varit försedda med flytvästar på våra upptäcktsfärder runt ön, men så var det inte då. Vi fick emellertid tidigt lära oss, att när vi skulle bada, vilket vi ofta gjorde tre eller fyra gånger om dagen, skulle det vara under uppsikt av någon vuxen. Så där satt en stackars mamma (vanligen) på Abborrberget och huttrade i den svenska sommarvärmen (!) medan vi dök och plaskade och provade hur länge vi kunde simma under vatten.

Spännande var det varje sommar, när bröderna Lindstedt från Värblingsö kom för att bärga det hö som växte på de små åkertegarna. Då fick vi ”hjälpa till” och roligast var förstås att åka hölass. Helge och Nils fraktade traktorn från Värblingsö på

en pråm. Deras syster Alma var ofta med. Helge Lindstedt vidtalades också de gånger alla vi familjer på ön gjorde en längre, gemensam båtutflykt, t.ex. till utsidan av Singö.

Höbärgning med Helge Lindstedt 1958. Ann och Mia Ajnefelt samt Christer och Jan. Bilden tog jag själv med min enkla Kodak Instamatic.

På söndagarna, och när pappa hade semester, var vi ofta ute i den omgivande skärgården med vår egen båt och vi hade våra favoritställen: den grunda badviken på Granön, när vi var små, och senare den underbara Askholmen på andra sidan Galtfjärden, om vindens styrka och riktning tillät. Allra helst var vi på ett litet skär, som min bror och jag döpte till Sjörovarön, och var det ligger, är en hemlighet.

Så gick åren och vi blev tonåringar. Vistelserna på Länsoholmen blev lite kortare, eftersom sommarlovsveckorna nu också skulle räcka till andra aktiviteter. Bygglådorna blev kvar i sin vinterförvaring i lagården hela sommaren och cowboy- och indiankläderna var för längesedan urvuxna. Nu var vi gamla nog att utforska de omgivande farvattnen själva, per roddbåt eller kanot och senare med föräldrarnas motorbåtar. Christer hade t.o.m. en segelbåt. I Hargshamn fanns ett fik med en jukebox – man hade inte så stora krav på den tiden. Ända till Krutudden i Östhammar tog vi oss, om det pågick något där om lördagskvällen.

Båtutflykt 1954.

*Från vänster: Jan och Greta Redeby samt jag, Ester, Martin och Christer Bladin.
Pappa bakom kameran som vanligt*

Vid 1960-talets slut var alla vi "Länsöholmsbarn" vuxna. Ajnefelts hade skaffat ett eget sommarställe på Tvärnö några år tidigare och i Lillstugan kom en annan familj. Sista gången jag var på Länsöholmen var sommaren 1969, då vi åkte ut för att sälja pappas båt. Jag var 23 år då och jag minns att jag i solnedgången satt på stora bryggan, den fina gamla stenkistan, och tänkte tillbaka på hur bra vi hade haft det under alla barndomssomrar.

Vad var det egentligen som gjorde det så speciellt? Jag tror det var kontinuiteten, det förutsägbara, det enkla och det självklara, men samtidigt det äventyrliga, som låg just i avsaknaden av allt som tas för givet i det moderna stadslivet. Och så den frihet det innebar att vistas på en ö utan bilar. Framförallt var det nog också de människor som gjorde allt detta möjligt: alla våra föräldrar, som skapade den trygghetskänsla vi upplevde. Vi var som en enda stor familj.

Christer Bladin och min bror Jan Redeby 1951.

Nu är alla föräldrarna borta. Vi barn är spridda över världen, bokstavligen, men vi håller kontakten, om än sporadiskt. Bladins sålde Läsöholmen, jag tror det var i början av 1980-talet, och därmed var det slut på en epok.

Sedan 1973 bor jag i England, men har på senare år vid flera tillfällen tillbringat en härlig sommarvecka på Tvärnö och i samband med det gjort ett par turer förbi Läsöholmen.

Nu verkar det vara styckat i tomter och det finns flera stugor, där det förut låg sjöbodar. Nya träd och buskar har vuxit upp. Allt ser annorlunda ut och karaktären av gammalt skärgårdshemman har försvunnit. Så är tidens gång och så måste det kanske vara, men man kan inte undgå att känna ett litet styng i hjärtat ändå.

Jag hoppas dock att dagens Läsöholmare, på sitt sätt, har det lika fint som vi hade det, då för längesedan.

Här sitter jag vid rodret i en båt tillhörande Eva och Anders på Mellangården 2005. Torsholmen till höger i bakgrunden.

Jag och min man Kevin 2012.